№ 85 Ausgabe B.

ГОМАНЬ

Цэна с перэсылкай і дастаукай да хаты: на 1 год—4 м. 80 фэн., на ½ году—2 м. 40 ф., на 3 месяцы — 1 м. 20 ф., на 1 мес. — 40 фэн.

Беларуская Віленская часопісь
выходзіць два разы у тыдзень: у аўторкі і пятніцы.

Адрэс рэдакціі: Вільня, Завальная 7.
Адрэс адміністрації і экспэдыціі: М. Стэфанская 23.

Цэна абвестак:
на 4-ай старане за радок дробнымі літэрамі — 25 фэніг.; дробные абвесткі— па 5 фэн за слова. Абвесткі аб сьмерці — 60 фэн. за лінейку дробн. друкам.

№ 85 (177). Год II. Вільня, 23 кастрычніка 1917 г. Цэна 5 фэн. (3 кап.).

ТЭЛЕГРАМЫ.

22 кастрычніка.

Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскаго: У Фляндрыі артылерыйская бітва між лесам Гутгольцт і каналам Комін-Ипр дайшла да барабаннаго агня і трывала увесь дзень да вечара. Сягоньня раніцай пачаліся англіцка французскіе штурмы між Драйбанк і Пэлькапэль.

Фронт нямецкаго Насьледніка: Артылерыйская бітва між далінай Айет і Брэ трывала ўвесь дзень і ў начы. Сільны агонь быў такжэ пры Шмэн дэ Дам, у Шампані і на Масе.

Учора збіты 12 самалётаў і 1 прывязны лятучы шар.

Усходні тэатр.

Увесь остраў Даго ў нашых руках. Узято больш за 1.200 палонных, некольки гармат і вялікіе запасы. Гэтак за 9 дзён армія і флот занялі Эзэль, Моон і Даго—ключы да ўсходняй часьці Балтыцкаго мора.

Македонскі фронт: У даліне Скомба мы адабралі у французоў некольки вяршын і удзержалі іх проці сільных контратак. Ля дарогі Монастыр-Рэзна і наабапол Вардару—сільны агонь.

ПЕЦЯРБУРГ. П.Т.А. Апавешчае:

Спаўніцельны камітэт рады раб. і салд. выбраў б. міністра працы, Скобелева, за прэдстаўніка расейскай дэмокраціі на конфэрэнцію саюзьнікоў у Парыжы і апрацаваў для яго гэткіе дамаганьня аб міры:

1. Ачыстка нямецкім войскам Расеі. Аўтономія Літвы, Польшчы Латышскай зямлі.

2. Аўтономія турэцкай Армэніі.

3. Развязка пытаньня аб Эльзас-Лотарынгіі свабоднай падачай галасоў народам.

4. Адбудова Бэльгіі і зварот страт з інтэрнацынальнаго фундушу.

5. Адбудова Сэрбіі і Чорнагоры. Пры гэтым Сэрбія атрымае выхад да Адрыатыцкаго мора. Аўтономія Босні і Гэрцэговіны.

6. Спорные землі на Балканах атрымаюць дачэсную аўтономію — да ўсенародваго галасаваньня.

7. Румынія адбудоўваецца ў старых межах і дае Добруджы аўтономію, а жыдом—поўные правы.

8. Аўтономія італьянскіх зямель у Аўстрыі да галасаваньня.

9. Зварот Нямеччыне ўсіх калоній.

10. Адбудова Пэрсіі і Грэціі.

Далей рада жадае нэутралізації ўсіх праліvоў і каналоў Суэцкаго і Панамскаго, зрачэньня ваюючымі контрыбуції і таргóвай вайны. Мірны конгрэсс будзе складацца з дэпутатоў ад народных предстаўніцтв.

Увага: Рада раб. і салд. у Пецярбурзі, стаўляючы свае варункі, само сабой, меў на мэці толькі карысць Расеі, каторая не траціць нічога і дае толькі аўтономію Польшчы, Літве і Латышскім землям.

ПЕЦЯРБУРГ. У апошні чэцьвер на Невскім праспэкці адбыліся дэмонстраціі, на каторых былі прамовы проці ураду і Англіі.

РЫМ. У парляменці Капера заявіў, што разрухі ў Турыне узняліся с прычыны жаданьня шыбка дайсьці канца вайны.

ЛОНДОН. (В.Т.Б. Рэўтэр). 20.X. У часі налёту ўчора забіты 27 асоб, ранены 53.

БЭРЛІН (В.Т.Б.). У Сяродземным моры ізноў затоплены 2 параходы і 3 парусьнікі ёмкасьцю разам 46.000 тонн.

Поўные ведамасьці аб нямецкай ваеннай пазыцэ.

I. Поўнасць ваенных пазык.

Аб гэтым нідаўна на аднэй нарадзі статс-сэкрэтар імперскаго скарбу, гр. ф. Рэдэрн, заявіў:

Пазыкі забаспечэны формальна словам ураду і Рэйхстагу, нязломнай воляй абодвых быць справядлівымі для тых, хто памог Бацькаўшчыне ў цяжкіе часы; матэрыяльна яны забаспечэны тым, што стаіць за імі: работнай і падатковай сілай ўсяго нямецкаго народу

II. Ваенные пазыкі і пытаньне аб падатках.

1. Аб гэтым гаворыць маршалак дырэкціі імперскаго банку, д-р Гавэнштэйн:

Неразумна вар'яцкая заява, бытцым у будучым дзержава налажыць на падпісчыкоў на ваенную пазыку спэцыяльны падатак; больш праўдзіва думка налажыць, як штраф, надзвычайны і цяжкі падатак на тых, што у прыгодзі не памаглі Бацькаўшчыне і не падпісаліся на пазыку, маючы магчымасць.

2. Статс-сэкрэтар імперскаго скарбу асабліва адзначываў фінансовую карысць для падпісчыкоў, каторые, як вядома, могуць аплачываць ваенные падаткі пазыкай; 5% ваенные пазычковые квіты (а такжэ запісы ў даўгавую кнігу) прынімаюцца па номінальнай цане, $4^1/_2$% облігації скарбу 1, 2, 4 і 5 ваенных пазык прынімаюцца па 96, 50, значыць, па цане на $1^1/_2$% вышэйшай, а 6 і 7 — па 100, значыць, на 2% даражэй, чым яны каштавалі падпісчыку.

Каб падпісчыкам сёмай ваеннай пазыкі ўжо цяпер даць магчымасць карыстаць з гэтых льгот пры аплаце падаткоў, за плату прынімаюцца і тымчасовые квіты.

3. Далей статс-сэкрэтар імперскаго скарбу дадаў:

„Упраўленьне фінансамі пастараецца захаваць гэты спосаб аплаты і для другіх падаткоў пасьля вайны, каб гэтым памагчы, з аднаго боку, ліквідації пазык, з другога боку — падтрымаць іх курс“.

З жыцьця у Расеі.

Украінцы.

Доўгі час украінцы вялі марудную работу над усьвядамленьнем, працуючы у гуртках, таварыствах „Просьвітах“. Доўгі час украінская моладзь і наагул інтэлігэнція і работнікі працавалі цішком, хаваючыся ад паліцэйскаго вока, бо інакш арэшт, высылка, Сыбір.

Але вось прышла рэволюція, і украінцы падняліся ўсе і зажадалі „сваей сілы, сваей волі“.

І не толькі на самай Украіне ад Чарнігава і да Екацерынадара і ад ракі Прута да места Балашова, Сарат. губ., але па ўсей Расеі, дзе толькі было украінскае войска, пачуўся магучы голас сыноў Украіны.

А голас гэты быў: „аўтаномія Украіны у расейскай фэдэрацыйнай рэспубліцы“. Ня толькі аўтаномія аднае Украіны, як гэта дабіваліся палякі у расейцаў аўтаноміі Польшчы, пакуль не асьмеліліся папрасіць незалежнасць, не: аўтаномія Украіны, але разам і аўтаномія ўсіх народаў—беларусоў, літвіноў, латышоў, эстонцоў, армян, грузін і інш. І гэтые вольные, аўтаномные народы робяць хаўрус гасударств — фэдэрацыйную рэспубліку. У гэтым выявілася велічыня душы і розум народу. Бо не маной, падлыгіваньнем і торгам над целам і душой другіх народаў захацелі украінцы дастаць сабе волю. З другога боку, што значыць аўтаномія аднаго народу, калі другіе народы астануцца ў няволі, калі астанецца той самы цэнтралізм, што гэтулькі ўжо разоў таптаў волю народаў? Ці ня зробіў бы гэты цэнтралізм калі-небудзь з новай аўтаноміей таго, што зробіў з даўнай украінскай аўтаноміей, каторай сьведкай астаўся толькі дакумэнт Перэяслаўскай умовы?

Сэрцам усіх жаданьнёў украінскіх сталася Украінская Цэнтральная Рада, ў каторую ўвайшлі прэдстаўнікі ад рожных груп украінскаго народу. Спачатку старшыной Цэнтральнай Рады быў праф Грушэўскі, а пасьля украінск с.-д. Вінніченко, вялікі украінск пісьменнік, каторага творы перэ

кладзены на другіе мовы і між іншым—на расейскую мову.

С самаго пачатку украінцы пастанавілі мець сваё войско. Спярша быў арганізаваны полк с самахвотнікоў украінцоў, а хутка пасьля гэтаго пачалі з агульных палкоў вылучацца украінцы і арганізаваць украінскіе палкі.

Першым, катораму прышлося выдзержаць ходаньне (барацьбу) з маскоўцамі, быў полк імені гэтмана Богдана Хмельніцкаго. Ен паўстаў з салдатоў і афіцэроў, каторые самадумам пакінулі расейскае войско, каб арганізаваць сваё, украінскае. Усё начальство ў ім выбарные, старшыной палка палк. Капкан.

У хуткім часе украінцы дабіліся, што ім часовы урад афіцыальна пазволіў арганізаваць у тылу украінскае войска. Для папаўненьня украінскімі палкамі назначэны на пазьней 3 корпусы, каторые і сталі зваццa украінскімі. Аднак і пасьля афіцыальнаго пазваленьня расейцы робяць розные перашкоды утварэньню украінскаго войска. Напрыклад, новавыпушчэных афіцэраў украінцоў, ня гледзючы на іх просьбы, не назначаюць на Украіну, старающца не дапусьціць, каб гарнізон якога-нібудзь места на Украіне быў украінскі і т. п Гэта апошняе вельмі пашкодзіло пры выбарах у местовые думы, бо выбіраюць у мест. думу і ўсе салдаты гарнізону. Расейцы, пачынаючы ад кадэтаў і канчаючы с.-д., у газэтах і ўсюды падняли цэлую вайну проціў украінцоў і іх войска.

Калі ўжо выразьліва была выказана воля украінскаго народу быць аўтаномным, Украінская Цэнтр. Рада паслала дэпутацію да часоваго ўраду з жаданьнем, каб прынамсі у прынцыпе была прызнана аўтаномія Украіны. Але часовы расейскі ўрад адказаў, што ён яшчэ ня вырабіў пагляду на украінскую справу і што ўсё гэта разгледзіць установчая зборня.

У той самы час, як дэпутація Цэнтр. Рады вярнулася с Пецярбургу, ў Кіеві быў усеукраінскі з'езд селян. Віннічэнко зрабіў даклад. На з'ездзі узнялася бура. Селяне пагатоў раздражнены былі яшчэ забаронай Керэнскаго украінскаго ваеннаго з'езду, у той самы час, калі палякам ваенны з'езд быў пазволены. Ня гледзючы на забарону Керэнскаго, з'ехаліся у Кіеві прэдстаўнікі ад 2-х мільёнаў ваенных украінцоў. I вось усеукраінскіе селянскі і ваенны з'езды і У. Ц. Р. пастанавілі абвесьціць аўтаномію Украіны і парваць с часовым урадам. Па Кіеву пайшлі безканечные зборні і лятучые мітынгі, ўсё закіпела... Хтось пазваніў у саборы сьв. Софіі. Аратары выказывалі, што гэта сьв. Софія клічэ салдат бараніць Украіну. Салдаты збіраюцца да сабору сьв. Софіі і даюць прысягу бараніць Украіну і Ц. Р.

Тут жэ сьвяшчэнікі ў гарачых мовах славамі „Даўно не блішчэлі казацкіе шашкі!“ благаслаўляюць казакоў—украінскіх салдат на ходаньне са злосьнікамі іх бацькаўшчыны.

„Памром за Украіну, даволі нам маскоўскай няволі!“

Спомніліся часы Богдана Хмельніцкаго... Укр. Цэнтр. Рада выдала універсал да украінскаго народу, абвешчаючы Украіну аўтаномнай.

Універсал пачалі прызнаваць адно за адным земствы на Украіне.

Палтаўскае губэрскае земство ўсімі галасамі, апрача гр. Капніста і князя Кочубея, прызнало Укр. Цэнтр. Раду вышэйшай ўласьцю на Украіне і выдало Ц. Р. на ее патрэбы 200.000 р.

Гэткім парадкам зносіны с часовым урадам былі перэрваны на вялікшай часьці Украіны.

Украінскіе селяне перэсталі даваць хлеб для расейскай арміі.

(далей будзе).

Па дарозе.

У мінуўшае лета на нашых гасьцінцах і бакавых дарожках часта прыходзілося мне спатыкаць новы тып падарожнаго. Босы, ў куртачцэ з матчынай спадніцы або астаткоў якойсь бацькаўскай опраткі, у кароткіх портачках, з мяшочкам на плечах сьмела йшоў хлопец гадоў 10—7, а бывалі і малодшые. Агульны выгляд і растаропны пагляд вачэй сьведчылі, што гэта дзіця местовае. Дзіця, ідучы з места, мело с сабой пустую торбачку, а вертаючыся да места несло на сьпіне ў торбе поў пуда, а мо' і больш ровнай спажыўнасьці: хлеба, бульбы, бліноў, часам нават і сыра.

Аб адным такім спатканьні хачу я тут расказаць.

Адзін раз, ідучы ў Вільню, прысеў я на камені ля гасьцінца, аж якраз ўбачыў ішоўшаго сьцежкаю з блізкай вёскі якогась хлопчыка. Выйшаўшы на гасьцінец, малы падарожны павярнуў у старану Вільні. Нам па дарозе—падумаў я і ўцешыўся, што апошнюю мілю скаратаю гутаркай з маім дарожным таварышам.

— Ты скуль?—пачаў я.

— Я з Вільні,—адказаў хлопчык. Цяпер іду з вёскі С.

— Чаго-ж ты там хадзіў?—пытаўся я далей.

Дзіця глянуло на мяне, бытцым здзіваваўшыся трохі, што я аб тым пытаюся.

— Я хадзіў „прасіць“.

Цяпер я глянуў на хлопца: пабачыў на сьпіне поўную торбу, латаную местовую опратку і спяміў: са мной ішоў малы жэбрак.

— А ты не баішся адзін хадзіць так далёка?—спытаўся я.

Дзіця усьміхнулося:

— Якоеж гэта далёка. Мілі ня будзе!

— Колькіж табе гадоў?

— Мне ўжо сем гадоў. Недаўна пачаўся восмы.

— Бацькоў маеш?

— Маю. Маю сястру і брата.

З далейшай гутаркі я даведаўся: сестра, шмат старшая за яго (ей ужо 15 гадоў), хадзіла шыць да якойсць майстэрні,—цяпер не мае работы і сядзіць ў хаці; малодшы брат (6 гадоў) хадзіў з ім разам „прасіць“, ды калісь за пяць міль ад Вільні пасварыўся за кавалак сыра, кінуў яго і пайшоў адзін.

Гутарка гэта мяне пачынала ўсё больш цікавіць. Я пытаюся:

Якжэ-ж ты просіш? што ты гаворыш, як войдзеш у хату?

Хлопчык адказваў ахвоча:

— Нічога,—кажэ—вайду, зніму шапку, пэрэжэгнаюся і гавару пацеры. У іншай хаці не дадуць скончыць, кажуць: „ідзі, ідзі! німа!“, а ў іншай—як скончу пацеры—даюць: дзе кавалак хлеба, дзе бульбу, дзе блін, або капейку—часам кавалачэк сыра... Як прыду, калі ядуць абед або вячэру, то і накормяць...

— Даўно-ж ты ўжо ходзіш прасіць?

— А вось у гэтым летку, як цёпла зрабілося...

— А не баяўся першы разі сьці з места?

— Чаго баяцца! спачатку хадзіў блізка, пасьля далей...

I вось—гэтае дзіця, катораму трэба было-б ешчэ сідзець „каля матчынай спадніцы“, катораму ешчэ за рана знаёміцца с цяжкімі жыцьцёвымі варункамі с тварэньня, кінутаго між чужых людзей, — гэтае дзіця выходзіць з роднай хаты, ідзе ад вёскі да вёскі, жывіцца тым, што даюць людзі добрые, збірае у сваю торбачку па бульбіне ды па кавалку хлеба, бывае часам у падарожы пара тыднёў, начуючы дзе у стадолі, дзе ў сенцах, дзе ў хаці на лаві, не раз сідзіць у лесі пад кусточкам, чэкаючы, пакуль сціхне з дажджом бура,—і вертаецца дамоў, прыносючы ешчэ бацькам сваі запасы. Ня толькі пад Вільняй той падарожны знае кожну вёску, кожну хату: ён у гэтым летку ўжо валачыўся ва ўсе канцы Троцкаго павету, ён быў ужо аж пад Коўнай, гдзе нават навучыўся трохі гаварыць па літоўску.

Сонцэ хілілося за небасхіл, кідаючы сваі праменьні на блішчэўшые ўжо перад намі вярхі царквей і касьцёлаў. Я пашчупаў хлопчыкаву торбачку і спытаўся:

— Што-ж? Хваціць вам гэтаго на вячэру?

— Ды не, гэта на заўтра на сьнеданьне. На вячэру мусі ўжо прынёс мой брат...

Пасьля, гледзючы на раскінутые па небі хмаркі, сказаў, бытцым чэкаючы ад іх рады:

— Заўтра мусіць трэба будзе пайсьці пад Трокі, ці што?..

Сем'я майго падарожнаго таварыша жыла на прадмесьці Вільні. Мы развіталіся, і я хутка страціў яго з вачэй на небрукаваным, з дзеревяными беднымі домікамі завулку.

Ідучы адзін па тротуары, я задумаўся... Я стараўся рассунуць завесу будучыны і глянуць на спатканаго сягоньня хлопчыка за гадоў 20. Ці пачатае так рана самабытнае жыцьцё ўзмацуе ў ім жыцьцёвую энэргію і навучыць яго даваць сабе раду ў кожным прыпадку, сьмела падстаўляючы галаву пад удары злой долі,—ці може зробіць з яго гультая, прывыкшаго жыць „прозьбай“, надзеючагося толькі на свой спрыт, уцекаючаго ад працы да „лёгкаго жыцьця»?...

Ф. О.

У Вільні і ваколіцах.

× **Жыды аб беларусах.** У нумэры с 17 кастрычніка г. г. тутэйшая жыдоўская газэта „Lecte Najjes“ надрукавала абшырную стацьцю Зальмана Левіна пад загалоўкам „Беларусы“, каторая канчаецца славамі: „Гэтак сымпатычны беларускі народ дабіўся прызнаньня яго, як нацынальнасьці. Горда і адважна змагаецца ён ця-

Беларускіе легенды.

Начэпнасць.

Помню, жыў у нашай вёсцы мужык Антон. Меў ён добрую гаспадарку, беднасьці не знаў, але ня меў дзяцей, дык прыняў дзіця німа ведама якіх бацькоў. Мало га ахрысьцілі і назвалі Васілём. Антон гадаваў яго, як свайго роднаго. Дзяцючок падросшы ганяў у поля. Ен быў вялікі лянунька і дуронік; заўсёды скардзюцца на ягс: або каровы пусьціць у збожжэ, або іншаго каменьм вытне. Ідуць на скаргі да Антона, але Антон любіў яго, і калі яму казалі, ён якбы ня чуў, патураў яму у ва ўсім, а той рос, на лес гледзючы.

Было гэта пасьля Петра. Пайшло раз нальле[1]) на прыгон. і Васіля с хаты паслалі на работу. Ен як звычайна с кожным чапаўся, ні аб кім добраго слова не сказаў. Было вельмі горача; войт загадаў пакласьці косы і закусіць, хто чым меў, бо быў ужо полудзень і час супачынку. Дык сеўшы на мураўку зюкалі[2]) і сілкаваліся, ажно глядзяць: адзін работнік, што адышоўся крышку ад нас, стоючы ля гаю, махае рукой і клічэ да сябе, крычучы: „Хутчэй, хутчэй! хадзеця сюды, пакажу вам дзіва!“

Бяжым ўсе туды, работнік, паказваючы рукой на блізкіе бары, „глядзеця, што дзіўца!“ сказаў, і мы бачылі перад сабой незразумелые дзівосы. Лясьнік ідзе борам, галава вышэй хвояў, а перад ім выбегаюць на поле вялізные стады вавёрак, зайцоў, дзікіх коз і іншаго зьвер'я; у паветры адлятаюць стады цецярукоў, курапатак і другіх птушак. Лясьнік выходзіць з лесу, меншае, робіцца маленкім і як га с поля і пожняў узняліся матыле і іншые авадні і бытцым чорная хмара засцілаюць нашые ваколіцы.

Васіль начэпны чэлавек; схапіў камень на полі, падбегае на яго с каменем, крычучы: „згінь, прападзі!“ Лясьнік крыкнуў страшэндым голасам, што ажно лісьцё пасыпалося з дрэў, падняўся з травы, быццам чорная вялізная птушка, і, шумячы крыльлямі, схаваўся за лесам. Нам стала ворашна[1]), глядзём усе на Васіля, дзівуючыся з яго адвагі, а ён, хвалючыся з свае гэтае работы, сьмеяўся, аж зайходзіўся. Быў міжы нас адзін дазнаны[2]) чэлавек, ён сказаў: чуў я ад старшых людзей, што за гэткую начэпнасць бываюць беды; згарэць тут лясы і гаі, будзе ўпадак на жывёлу, але і табе, Васілю, гэта безкаранна ня пройдзе.

— Што мне за дзела, адказаў Васіль, я рады, што чарту добра каменем трапіў-хай не выганяе з нашых лясоў птушак і зьверат.

Разышлася аб гэтым гуканіна па ўсё ваколіцы. Іншые, падобные да Васіля, хвалілі яго адвагу, а ён усюды хваліўся сваімі паступкамі; але дазнаные людзі, што лепей гэта разумелі, с пагардай слухалі хвальбы, і Антон, чэлавек ціхі, засмуціўся, як аб гэтым пачуў.

Другі паступак яшчэ быў страшнейшы: як спомню, дык ажно валасы на галаве тапурацца. Адзін раз так сама на прыгоне грабілі сена, дзень быў сьветлы і супакойны; з усходу сонца паказаліся аблокі і далёка, якбы пад зямлёй, загрымела. Як га бачым віхор ідзе, падымачыся мінае нашую сенажаць. Раптам Васіль кідае граблі, бяжыць на поле, спатыкае віхра і, выцягаваючы да яго руку, крычыць: „Як маешся браце!“—і с пылу хтось падае яму чорную, як вугаль, руку. Віхор, круцячыся, пайшо-далей па полі. Страх нас усіх агарнуў; вянуўся Васіль, але ніхто да яго слова прагукаць ня сьмеў. Пазналі ўсе, што ён пасябраваў з благім духам.

(Далей будзе).

[1]) Нальлем зваліся людзі, што на прыгоне робілі не паасобку, але ўсе разам якую нібудзь работу, напрыклад жалі, касілі, вазілі гной і т. п.

[2]) Гаварылі, спакойна гутарылі.

[1]) Жутка, страшна.

[2]) Дасьведчэны.

пер за вышэйшые формы самабытнаго нацыянальнага жыцьця“.

× **У Беларускім Клюбе.** У гэту восень Беларускі Клюб адкрыў свой сэзон цэлым радам сабраньнёў сваіх членаў і членаў муз.-драматычнага гуртка. У апошнюю нядзелю быў ізноў прачытан рэфэрат аб мінуўшчыне Беларусі, сабраўшый даволі многа публікі.

Па суботам і нядзелям у вечары ізноў пачалі адбывацца вечарынкі толькі для членаў клюбу, гуртка і запрошэных гасьцей.

× **Пратэстанцкі сынод.** Тут заседае пратэстанцкі сынод, склікакы пастарам Тітэльбахам. Між прыехаўшымі знаходзіцца і курляндзкі супэрінтэндэнт Бэрнэвіц. Віленская пратэстанцкая дыецэзія абнімае землі ад курляндзкай граніцы да Брэста.

× **Тэмпэратура.** Найвышэйшая і найніжэйшая тэмпэратура за апошніе дн была (па Цэльсію):

	найвыш.	найніж.
17—18	+ 8°	+ 3,5°
18—19	+ 8°	+ 6°
19—20	+10°	+ 7°
20—21	+ 9,4°	+ 7,6°

З усяго Краю.

РУКОЙНІ. Ян Осіповіч напаіў тутэйшага селяніна, Міхала Грышкевіча, да утраты прытомнасьці і зрабаваў у яго больш 200 рублёў. Грышкевіч памер ад лішняго п'янства. Осіповіч засуджэн на 9 месяцоў у вастрог.

ГАЛОУНІЧЫ, плянцкаго пав. Конь тутэйшаго селяніна перайшоў на азіміну суседа. Той кінуў у каня камень, ды гэтак нешчасьліва, што разбіў яму бядро. Каня прышлося забіць.

ЭЙШЫШКІ, радунск. пав. Тутэйшая жыдоўская грамада ўладзіла дабрачынны вечар, каторы даў жыдоўскім бедным 900 м.

АЗІОРЫ. Тры тутэйшые таргоўцы малаком за „хрышчэньне“ яго аштрафованы на 20 руб. кожны.

ПЛЕБАНОВО. Адна тутэйшая селянка аштрафована на 75 руб. за тое, што ня вычысьціла свайго коміна ў назначэны час. Ад загарэўшайся сажы узняўся пажар, ад каторага спалілася яе хата.

СУВАЛКІ. Паветовая бальніца пры Садовай вуліцы за паўгоду ад красавіка да кастрычніка утрымлівала 624 хорых на мейсцу і мела 4869 прыхадзячых.

Дзеля прыгатаўленьня вапны дзеля дэзынфэкціі устроены печы да выпаліваньня вапны ў Сувалках і Пунску.

СУВАЛКІ. Тут прадаюць цяпер малако ўсяму насяленьню параўну на карты. Малако гэтае, праўда, збіранае; затое хворым і дзецям, маючы заверэньне местоваго доктара, даюць незбіранае.

ПАМОРЫ МАЛЫЕ, сэйнэнск. п. Вінцэнты Міколаніс, 18 гадоў, засуджэны сувальскім акружным судом на 4 гады ў вастрог, уцёк у тым гаду с турмы і праз усю зіму бадзяўся ў оліцкім, сэйнэнскім і кальварыйскім паветах. Тут ён вясной уламаўся да двох селян і украў шмат прадуктаў і адзежы. Цяпер яго засудзілі на 6 гадоў у папраўчы дом.

ВЛАДЫСЛАВОЎ. Адзін селянін з в. Рэзгалы заявіў нямецкім жандаром у Сударгах, што ў яго ў начы укралі са стайні 3-гадоваго варанога каня. Досьледы паліціі давялі, што селянін прадаў свайго каня ў суседнюю Нямеччыну і, каб укрыць недазволеную прадажу, заявіў, бытцым каня укралі. У сумежных ваколіцах Об Ост падобные здарэньня бывалі ўжо не раз.

КОЎНА. Паветовы урад, Купецкая 22, плоціць зя кілёграм каштаноў 12 фэн., жалудоў—15 фэн., буковаго насеньня—30 ф.

РЫГА. Наладжэны простые зносіны чыгункай, без перэсадкі, з Бэрлінам церяз Шаўлі і Тыльжу. У поездах ёсць спальные вагоны.

РЫГА. Па загаду нямецкаго губэрнатара ў Рыжскіе банкі прынімаюць ўклады грашмі, даючы заверэньне, што іх выдадуць назад у гэткай самай манэці.

МІТАВА. Нямецкі Канцлер адведаў сталіцу Курляндзіі. У казіно Verwaltung'а быў устроен „піўны вечар“, на каторым былі і прэдстаўнікі курляндзкай шляхты. Назаўтра канцлер выехаў у Рыгу.

ЛІБАВА. На чэсць прыбыўшаго сюды імперскаго канцлера ў Пецярбурскай гасьцініцы адбыўся банкет, на каторым было 6 прэдстаўнікоў грамадвянства з места і 8—з ваколіц. Канцлер гутарыў з імі аб важных пытаньнях будучай організацыі Курляндзіі.

МІНСК. „Бірж. Вед.“ пішуць, што Міншчына належыць да тых ваколіц Расеі, дзе анархія дайшла найвышэйшай меры.

ВЕСТКІ З РАСЕІ.

ЛОНДОН. «Daily Mail» пішэ, што зашчыта Фінскаго і Ботнічэскаго залівоў, а так сама Пецярбурга аддадзена ў рукі англічан і французаў.

АПАРАНДА. Дэпутація расейскіх большэвікоў прэдлажыла фінляндзкаму сэнату самому парупіцца аб зашчыце Фінляндзіі. Аднак, фінляндзкі сэнат адмовіўся ўзяцца за гэта, паказваючы, што ў Фінляндзіі ёсць расейскае войска.

ШТОКГОЛЬМ. „Нов. Вр.“ даносіць аб ачыстцы Рэвял ад мірнаго насяленьня, каторае высылаецца ў унутрэные губэрніі.

„Реч“ гэтак апісывае бунт расейскіх салдатоў у Франціі:

Табор бунтаўшчыкоў Ля Куртін быў абстрэлян расейскай артылерыей. Пасьля гэтаго 8.300 салдатоў паддаліся. Арэштованы 31. Расейскіе ваенные ўласьці назначылі спэцыяльную сьледчую камісію.

ГААГА. Керэнскій прабаваў паслаць проці немцоў на Эзэлі балтыцкі флот і загадаў сухапутнаму войску седаць на транспортные параходы. Аднак, на жаданьне кронштадзкай рады раб. і салд. войска выйшло назад на бераг.

ЛОНДОН (Рэўтэр). Расейскі ўрад робіць крокі дзеля хутчэйшаго выезду с Пецярбурга.

ПЕЦЯРБУРГ (П.Т.А.). Урад пэўне перэбярэцца ў Маскву. Спадзяюцца, што і устаноўчы сэйм збярэцца ў Маскве. Тудыж перэбіраецца і падгатавіцельны парлямэнт, пачаўшый ужо заседаць у Пецярбурзі.

ПЕЦЯРБУРГ. На ўсіх крыжавінах вуліц вывешэны інструкціі, як народ павінен вясьці сябе у прыпадку неспадзеваных варожых налётаў.

ЦЮРЫХ. Міністэр загранічных спраў, Тэрэшчэнко, заявіў, што расейскі ўрад маніцца хутка апавесьціць, як трэба разумець формулу расейскай дэмокраціі: „без аннэксій і контрыбуцій“.

Рада раб. і салд., як пішэ газэта яе „Ізвестія“, зажадала, каб на парыжскай конфэрэнціі былі перагледжэны ваенные умовы ды каб ясна былі высказаны жаданьня саюзьнікоў, каторые павінны цьвёрда заявіць сваю згоду на формулу „без аннексій і контрыбуціі“ і прызнаць прынцып самаазначэньня народаў.

РОТТЭРДАМ. „День“ пішэ:

Конфэрэнція саюзьнікоў дзеля высьненьня мэт вайны збярэцца ў лістападзі. На ей Расея будзе ўсемі сіламі дабівацца скораго агульнаго міра.

ЦЮРЫХ. „Corr. d. Sera“ даносіць с Пецярбурга, што $^{3}/_{5}$ членаў падгатавіцельнаго парлямэнту—гэта большэвікі, жадаючые тойчас канца вайны. Троцкій заявіў, што для расейскай рэволюціі пачалася новая фаза.

ПЕЦЯРБУРГ. (П.Т.А.). 21.X. Учора па абедзі Керэнсcій адкрыў у Марынскім палацу падгатавіцельны парлямэнт прамовай. За маршалка перэвагай 228 галасоў выбран Авксентьев, галава селянскаго спаўніцельнаго камітэту. Пастаноўлено да-часу апірацца на статутах Думы. Пасьля выбралі бюро.

У падгатавіцельным парлямэнці галава пецярб. рады раб. і салд., большэвік Троцкій, востра напаў на урад. Паводлуг яго слоў буржуазные элемэнты вызвалі абурэньне селян. Большэвікі ня могуць працаваць разам ані с падгатавіцельным парлямэнтам, ані з урадам. Троцкій выступае с парлямэнту, каб заявіць работнікам, салдатам і селянам, што Пецярбург, рэволюція і народ—у небяспечнасьці. Пасьля гэтаго большэвікі с крыкамі „Ніхай жыве дэмократычны мір!“ „Ніхай жывуць большэвікі!“ пакінулі парлямэнт.

Тымчасовы урад назначыў выбары ў устаноўчы сэйм на 25 лістапада, аб'явіў чацьвёртую думу распушчэнай і правы быўшых дэпутатоў утраціўшымі сілу.

Тымчасовы урад загадаў ізноў выпусьціць бумажэк на 2 мільярды рублёў.

Пецярбурская рада раб. і салд. прыняла рэзолюцію Троцкаго, высказываючы нездавольства пастановай ураду перэбрацца с Пецярбурга ў Маскву.

ЛОНДОН. «Daily Mail» пішэ, што злучэных маскоўскай і пецярбурскай радах раб. і салд. створыцца новае гнязло яшчэ шырэйшай пропаганды большэвікоў.

ПЕЦЯРБУРГ. Социал-дэмократ Маслов, віцэ-маршалак вялікай аграрнай камісіі, назначэн за міністра сельскай гаспадаркі. Гэтак ізноў заняты ўсе міністэрствы.

У Одэссі арэштавалі групу афіцэроў с паручыкам Гусаровым наперадзі, маніўшыхся захапіць штаб ваеннаго округа і тэлеграф.

З усяго сьвету.

ГААГА. Голандзкіе газэты друкуюць маніфэст соцыялістычных партый на штокгольмскай конфэрэнціі. У ім пералічэны агульные жаданьня: прымусовы уголдлівы суд, агульнае раззброеньне, канец экономічнай вайны, парлямэнцкі кантроль загранічнай палітыкі, апавешчэньне прынцыпа «без анэксіі“. Аднак, дапускаецца магчымасць мірнай угоды аб пераменах граніц на моцы згоды жыхароў пагранічных зямель. Прынцып „без контрыбуціі“ не выключае магчымасьці звароту сумм, узятых заваевацелямі ў занятых землях.

Асобные варункі: поўная адбудова Бэльгіі; развязка пытаньня аб Эльзас-Лотарынгіі плебісцытам (падачай голасу), насяленьня; адбудова Сэрбіі з выхадам да мора праз Салонікі; славянскіе народы у Аўстро-Вэнгрыі павінны станавіць самабытные округі ў межах гасударства; злучэньне з Боўгарыей усіх боўгарскіх земель; адбудова незалежнай Польшчы з аўтономіей жыдоўскай і іншых меншасьцей; свабода нацыональных тэрыторый у Расеі павінна быць забаспечэна фэдэрацыйным рэспубліканскім ладам; развязка чэскай справы злучэньнем усіх чэхоў у адно ў межах Аўстрыяцкай імперыі; італьянскае насяленьне у Аўстрыі атрымлівае культурна-нацыональную свабоду; палітычная незалежнасць Ірляндзіі, але у звязку з Англіей; адбудова турэцкай Армэніі; інтэрнацыональная развязка жыдоўскай справы.

Маніфэст канчаецца прызывам да пролетарыату ўсіх старон дабівацца набліжэньня трывалаго міра.

ЛОНДОН. (Реўтэр). Лорд Сэсіль заявіў, што конфэрэнція саюзьнікоў збярэцца на жаданьне саюзьнікоў дзеля устанаўленьня ваенных мэт.

БЭРН. Офіцыоз італьянскіх соцыялістоў «Avanti» пішэ, што опозыція соцыялістоў у парлямэнці выступае не проці міністэрства, а проці вайны.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.) Незалежны італьянскі соцыяліст, Лябрыола, заявіў у італьянскім парлямэнці што адмова ураду выдаць італьянскім соцыялістам пашпарты у Штокгольм — гэта знак слабасьці італьянскаго ураду і страх перад выяўленьнем безпраўнасьці вайны.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). 24 і 25 у Іст-Эндзі, ў Лондоні, узняліся пагромы жыдоўскіх кварталоў. Да гэтаго прылажылі руку і англіцкіе салдаты. Ў жыдоўскіх кватэрах выбіты вокны, ды шмат жыдоў пабілі. Паліціі з вялікім трудом удалося недапусьціць да рабунку меньня жыдоў.

ЛОНДОН. Учора апублікован статут новай работніцкай партыі. Даўнейшая работніцкая партыя не была папраўдзі, палітычнай організацией, а станавіла толькі саюз прафэсыональных саюзаў.

ЖЭНЕВА. Паводлуг вестак с Парыжа, Рібо ўжо падаў просьбу аб адстаўцы. Спадзяюцца міністэрства Клемансо.

ШТОКГОЛЬМ. 19 X. Адстаўка міністэрства Шварца прынята. Утварылося новае міністэрство Эдэна, да каторага належаць чатыры соцыялісты: міністер марскі, ўнутрэных спраў, фінансоў і народнай прасьветы.

ТЭЛЕГРАМЫ.

Нямецкіе апавешчэньня:

19. X. Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскаго: Артылерыйская бітва у Фляндрыі ізноў дайшла вялікай сілы, асабліва ў лесі Гутгольцт, пры Пашэндалі і між Гэлювэльт і Зандвордэ.

Фронт нямецкаго Насьледніка: Артылерыйская бітва на поўначы ад Суассон трывае далей з незвычайнай сілай. У усходняй часьці Шмэн дэ Дам французы тройчы дарэмна атакавалі на усходзі ад Воклер. Яны крывава адбіты. Нашы ворагі утрацілі 12 самалётаў, у тым ліку 6 з аднэй эскадры, атакаваўшай Руле.

Усходні тэатр:

Нашы войскі перэбраліся на заходні бераг острава Моон. У палудзень увесь остраў быў ужо ў нашых руках. Два расейскіе палкі, разам 8.000 душ, папалі ў палон. Узяты ў палон 1 штаб корпуса і 3 дывізыйные штабы. Нашы марскіе сілы затапілі расейскі броненосец „Слава", 13.500 тонн.

На іншых фронтах—без перамен.

20. X. Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскаго: Артылерыйская бітва на фронці Фляндрыі крыху аслабела.

Фронт нямецкаго Насьледніка: Артылерыйская бітва на поўначы ад Суассону трывае далей. Массовы агонь мінамётаў абярнуў пярэдні пояс у ваколіцах Воксэйён і Брэ у абшырнае поле вырв. На заходзі ад Маасу агонь гэтак сама крапчэў.

Усходні тэатр:

Мы высадзілі войска на остраў Даго. Опэраціі нашы развіваюцца паводлуг пляну.

На сухапутным фронці—без ніякіх перамен.

21. X. Заходні тэатр.

Фронт Рупрэхта Баварскаго: Ворагі абстрэлівалі Остэндэ з мора і зруйнавалі дамы. На фронці Фляндрыі ў вечары крапчэў агонь над морэм пры Діксмуйдэн і на некаторых адрэзках фронту даўнейшых бітв. Разведачные дружыны ворагоў былі адбіты.

Фронт нямецкаго Насьледніка: Каля абеду, як развеяўся туман, артылерыйская бітва ад Воксэйён да Брэ ізноў дайшла найвялікшай сілы. Агонь абярнуўся ў барабанны і трываў усю ноч.

Збіты 9 самалётаў.

Усходні тэатр:

На острaві Даго мы дайшлы да усходняго берагу. Узяты некалькі сот палонных. Намі занят остраў Шыльдаў між Моон і берагам. Расейскі флот адышоўся на поўнач, пакінуўшы затоплены броненосец „Слава" і чатыры наскочыўшые на мялізну параходы.

На другіх часьцях усходняго фронту нічога выдатнаго.

Македонскі фронт: Між далінай Скумбіі і возерам Орхідай пасьля сільнаго агня атакавалі значные французкіе сілы. Нямецкіе, аўстрыяцкіе і боўгарскіе войскі адкінулі іх контратакай.

Аустрыяцкіе апавешчэньня.

ВЕНА, 19.X. **Італьянскі тэатр:** На тырольскім і карынскім фронтах узмацаваліся мейсцовые бітвы. Мы ўзялі 300 палонных і ваенную дабычу.

КАЛЯ ВАЙНЫ.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). Рэзультаты сёмай ваеннай пазыкі: 12.432.000 м.

Першая пазыка дала 4.461.000, другая — 9.062.000, трэйцяя — 12.101.000, чацьрёртая—10.713.000, пятая — 10.652.000, шостая — 13.122.000 марак.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). У начы з 19 на 20 кастрычніка эскадра лятуноў удачна атакавала Англію. Скінуто 26.000 кіл. бомб на Лондон, Манчэстэр, Бірмінгам, Нотінгам, Дэрбы, Ловстовт, Гулль, Грімсбы, Норріч і Мэгльтэн. Начальнік эскадры адбыў гэтак свой чатырнадцаты налёт на Англію і чацьвёрты на Лондон. Вертаючыся назад 4 нашы лятучые караблі с прычыны густога туману, не даваўшаго пазнаць мейсца, праз абмылку спусьціліся над францускім фронтам і, паводлуг францускіх вестак, былі збіты або прымушэны паддацца. Падробнасьцей пакуль што німа.

ЛОНДОН. (Рэўтер). Адміралцейство апавешчае:

Контрмінаносцы „Mery Roos" і „Strongaй" ў бітве з двума нямецкімі ваенными суднамі затанулі.

ЛОНДОН. „Leabour Gazette" (Рабочая газэта) друкуе гэткую статыстыку:

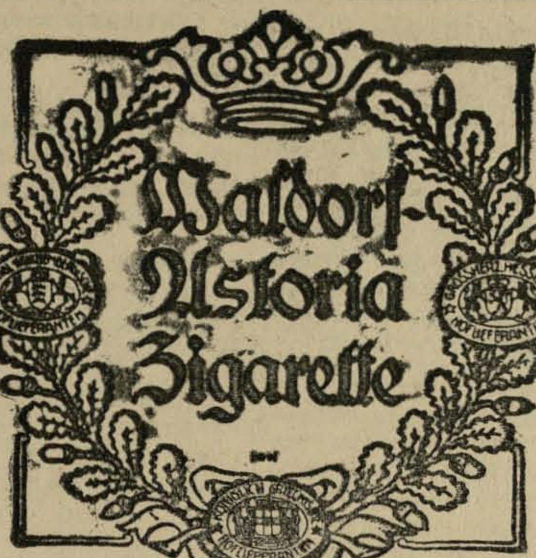
Мера глаўных спажыўных прадуктоў ад верасьня 1914 г. узрасла сярэднім лікам на 90%. Запас ялавічыны — 147%, рыбы — на 156%. цукру — на 190%, яек — на 160%.

БЭРЛІН. (В.Т.Б. 17 кастрычніка нашы лёгкіе марскіе сілы ў поясе блокады навакол Англіі знішчылі таргові флот с 13 параходаў, ішоўшый з Норвэгіі у Англію, а разам з ім новые англіцкіс контрмінаносцы G29 і G21. У нас страт не было.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). Нашы мінаносцы ў начы з 18 на 19 кастрычніка атакавалі Дюнкірхэн, выпусьціўшы 250 стрэлоў. Адзін англіцкі монітор цяжка папсован торпэдамі і артылерыей. Нашы марскіе сілы вярнуліся назад бяз шкод.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). Адна з нашых падводных лодак ля заходняго узбярэжжа Англіі затапіла 6 параходаў, 1 парусьнік і 2 рыбаловы ёмкасьцю разам 38.000 т.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). Нашы падводные лодкі ў Сяродземным моры ізноў затапілі 13 параходаў і 4 парусьнікі, ёмкасьцю разам больш за 40.000 тонн.

Спісак беларускіх кніжак.

Ведаючы цану кнігі, найлепей прыслаць грошы наперад — гэтак таней каштуе перасылка.

(Кніжкі азначэные *біс* — выйшлі і лацінскімі і «рускімі» літэрамі.

Навуковые даступные для усіх.

		Цэна руб.	кап.
біс	Ян Баршчэўскі, першы беларускі пісменнік. Біографічны нарыс Р. Зэмкевіча	—	20
	Praktyčnye rady ab harodnictwie	—	7
	Гутаркі аб небі і зямлі з рысункамі	—	15
біс	Цукер, В. Тройцы	—	3
біс	Гутаркі аб гаспадарцы	—	3
біс	Як ратаваць уздутую жывёлу	—	3
біс	Як бараніцца ад халеры	—	1
біс	Як рабіць добрые рамовые вульлі	—	5
біс	Зямельная справа у Новай Зэляндыі	—	3
біс	Кароткая гісторыя Беларусі —Власта	—	60
	Bł. Andrej Boboła mučynik	—	5
	Pčalina—żywiołka małaja a karyści daje mnoha	—	30
	Як багацеюць чэскіе селяне	—	10
	Як выбіраць дэпутатоў у Гас. Думу	—	3
	На дарозе да новаго жыцьця. А. Новіны	—	20
	Alkahol	—	2
	Rady dla matak	—	3
	Św. Jozafat Kuncewič	—	3
	Našto biełarusam gazety	—	3
	Колькі слоў аб дзявочай опратцы на Беларусі	—	10

Беларускіе тэатральные творы.

	Хам. Абраз у 4-х дзеях, Э. Ожэшко	—	70
	Сватаньне. Жарцік у 1-й дзеі, Чэхова	—	25
	Мядзьведзь. Жарцік у 1-й дзеі, А. Чэхова	—	30
	Міхалка. Камэдыя у 1 дзеі	—	35
	Па рэвізіі. Абраз у 1 дзеі, Кропіўніцкаго	—	35
	Пашыліся ў дурні. Жарт Кропіўніцкаго у 3-х дзеях	—	60
	Як яны жаніліся. Жарт у 1 дзеі. А. Володзькаго	—	30
	«Паўлінка», камэдыя у 2 дзеях, Я. Купалы	—	75
	Снатворны мак. Сцэна для дзіцячых тэатроў	—	10
	Betlejka	—	5

Беларускіе музыкальные творы.

	Беларускі песеньнік з нотамі	—	15
	Biełaruskie pieśni z notami I čašć. Sabraŭ A. Hrynewič	—	30
	Biełaruskie pieśni z notami II čašć. Sabraŭ A. Hrynewič i A. Ziaziula	—	25
	Беларускіе песьні разложэные на 4 голасы; адна песьня у 4 галасох 10 к., кожны голас	—	3
	Чамуж мне ня пець. Ой ляцелі гусі. Дый кудыж ты. Ой пайду я лугам. Ды ўжо сонейка.		
біс	А хто там ідзе? Я. Купалы, муз. Рогоўскаго	—	10

Вільня, Завальная 7. Беларуская Кнігарня.

Прысылаючы грошы почтай трэба адрэсаваць так: **Wilnia, Wallstrasse 7, Weisruthenische Buchhandlung, W. Lastowski.**

Друкавана у друкарні М. Кухты. Выдавецтво «Гоман». Редактар Язэп Салавей.